

Taula Debat

La situació del poble gitano a l'Europa actual: entre el reconeixement i la xenofòbia

Dijous 3 de març de 2011
Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (C/ Montalegre, 6)

Informe de la sessió

1	Presentació	2
2	Programa	3
3	Desenvolupament de la Taula de Deliberació	4

1.

Presentació

El document que presentem recull les principals reflexions i aportacions de la Taula de deliberació "La situació del poble gitano a l'Europa actual: entre el reconeixement i la xenofòbia" que va tenir lloc dijous 3 de març de 2011 a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona.

La Taula va estar organitzada per la vocalia de Cultura Gitana d'Amics de l'Etnològic conjuntament amb el Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona i l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, amb la col·laboració de la Universitat de Barcelona.

L'objectiu central de la taula debatre sobre el present i el futur dels gitanos a l'Europa del segle XXI, per promoure el coneixement i la comprensió d'aquest poble.

Durant l'acte, al qual van assistir 106 persones, es va comptar amb les intervencions de la Sra. Ana Giménez, professora de la Universitat Jaume I de Castelló i secretària del Patronat de la Fundación Punjab.; el Sr. Juan de Dios Ramírez, president de la Unió Romani; el Sr. Jaume Saura, professor de Dret Internacional Públic de la Universitat de Barcelona i president de l'Institut de Drets Humans de Catalunya; i el Sr. Andy Robinson, periodista que recentment ha publicat diversos reportatges sobre els gitanos romanesos de Batar.

El programa i la documentació de l'acte, així com l'àudio de les diferents intervencions estan disponibles al portal web de l'Acord Ciutadà: <http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/cat/taules.htm>

2.

Programa

18:00 h Benvinguda

- **Sra. María Ángeles del Rincón**, degana de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona.
- **Sra. Josefina Roma**, presidenta de l'Associació Amics de l'Etnològic.
- **Sra. Emilia Pallàs**, directora de Participació Social de l'Ajuntament de Barcelona.
- **Sr. Pere García**, vice-president associatiu del Consell Municipal del Poble Gitano.

18:10 h Taula de deliberació

- **Sra. Ana Giménez**, professora de la Universitat Jaume I de Castelló i secretària del Patronat de la Fundación Punjab.
- **Sr. Juan de Dios Ramírez Heredia**, president de la Unió Romaní.
- **Sr. Jaume Saura i Estapà**, professor de Dret Internacional Públic de la Universitat de Barcelona i president del Institut de Drets Humans de Catalunya.
- **Sr. Andy Robinson**, periodista que recentment ha publicat diversos reportatges sobre els gitanos romanesos de Batar.

Moderadora: **Sra. Carme Garriga** de la vocalia de Cultura Gitana d'Amics de l'Etnològic.

19:30 h Torn obert de debat

20:00 h Cloenda

3.

Desenvolupament de la Taula de deliberació

Benvinguda

Sra. María Ángeles del Rincón. Degana de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona.

La sessió que acull la Facultat ha de servir per lluitar a favor del reconeixement i contra la xenofòbia de qualsevol col·lectiu pel sol fet de ser diferent. Un col·lectiu que pateix la no acceptació, com el poble gitano.

Tots els estudis que s'imparteixen a la Facultat tenen com a objectiu dotar l'alumnat de capacitats i coneixements per tal que entenguin que tots i totes som diferents i que la convivència exigeix –des de l'ètica- el reconeixement de la diferència.

Sra. Josefina Roma. Presidenta de l'Associació Amics de l'Etnològic.

La vocalia de Cultura Gitana ha recolzat aquest acte, que vol contribuir a posar sobre la taula la situació actual del poble gitano. Una situació que s'ha enfosquit darrerament, si bé ara els mitjans de comunicació tenen el focus posat a l'altra riba del Mediterrani.

Les situacions de rebuig augmenten quan les coses van maldades, unes vegades essent víctimes i altres botxins.

Hi ha pobles que malgrat ser més antics que els nouvinguts són maltractats i no s'assimilen bé. Alguns pobles generen angunia per part dels pobles establerts.

Cal anar més enllà del reconeixement, que cal retornar el prestigi al poble gitano.

Sra. Emília Pallàs. Directora de Participació Social de l'Ajuntament de Barcelona.

Hi ha moltes entitats i institucions que participen en aquesta sessió, doncs recull molts interessos i voluntats que volen contribuir a fer una ciutat més solidària i inclusiva. Una ciutat que aposta per la implicació, com l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, les xarxes i el Consell Municipal del Poble Gitano.

El Consell del Poble Gitano és un element imprescindible per construir la ciutat: genera debats, manifestos, etc.

La Taula de deliberació d'avui ha de permetre millorar el coneixement sobre el poble gitano. Un poble sobre el qual ara ressurgeixen amb força brots de racisme a altres països i a les nostres comunitats.

No es pot fer cap pas enrera amb drets i convivència que s'han aconseguit al llarg de varies generacions.

Sr. Pere Garcia. Vice-president associatiu del Consell Municipal del Poble Gitano.

La jornada d'avui és molt necessària en un moment en el qual a Europa hi ha brots de racisme i xenofòbia difícils d'aturar enmig d'una crisi social i econòmica, més amb el discurs de fan certs partits de dretes.

Els gitanos i les gitanes a Europa són 12 milions de persones, si bé no tenen una nació, tenen una nacionalitat adoptada i una identitat pròpia.

En certes ocasions cal mirar amb lupa algunes polítiques d'igualtat. Per molt que algun col·lectiu tingui condicions peculiars o específiques tenen els mateixos drets. El poble gitano representa moltes persones, no són una minoria.

Taula de deliberació

Sra. Carme Garriga. Vocalia de Cultura Gitana d'Amics de l'Etnològic.

Darrerament els gitanos i les gitanes han estat motiu de notícia pel rebuig que han patit en diversos Estats europeus i a casa nostra. Determinats mitjans també els han utilitzat.

Alguns grups de població veuen el poble gitano com un col·lectiu que els fa competència; una visió que s'ha agreujat amb la crisi: racisme, marginació, etc.

Avui s'ha convidat a quatre persones per tal que aportin pistes sobre com millorar la convivència, acceptant la diferència i respectant-la.

Primera pregunta

En algunes ocasions, parlant sobre la presència històrica dels gitanos a Europa i sobre el moment actual ha dit, parafraçant l'Eclesiastès, que "res de nou sota el sol". És ben cert. No obstant, que hi ha de nou en la situació actual, respecte del procés viscut anteriorment, des del final de la Segona Guerra Mundial?

Sra. Ana Giménez. Professora de la Universitat Jaume I de Castelló i secretària del Patronat de la Fundación Punjab.

- El poble gitano no ha canviat tant des de la Segona Guerra Mundial. Les diferents oscil·lacions tenen a veure amb la conjuntura econòmica, amb les estructures econòmiques i amb la integració laboral.

- L'aspiració del poble gitano ha de ser esdevenir persones de primer dret. Cal anar més enllà del dret a l'habitatge digne, a l'educació, a la salut. Cal visibilitzar la cultura, la llengua, etc.
- El poble gitano no és prou conegut per les societats on viu.
- Els darrers 20 anys les TIC han arribat als gitanos i gitanes i han tingut una repercussió important, sobretot entre la població jove; per exemple, s'ha creat la Roma Virtual Network que permet saber què passa a qualsevol lloc del món. Constitueix una globalització del poble gitano.

Segona pregunta

Ens els darrers anys s'ha avançat en el reconeixement oficial del poble gitano, de la seva història, de la seva cultura i la seva aportació a la societat. Tanmateix, hem vist rebrotar expressions de racisme, deportacions massives i indiscriminades de famílies senceres, eradicació de campaments i/o assentaments gitanos a diversos països europeus. Hem pecat d'optimisme en creure que fets com aquests no tornarien a produir-se? Hem d'estar encara previnguts contra nous "porrajmós"? Què s'ha de fer?

Sr. Juan de Dios Ramírez Heredia. President de la Unió Romaní.

- No es pot repetir el genocidi que van patir els gitanos i les gitanes durant la Segona Guerra Mundial. Recentment, per exemple, el govern de Berlusconi va ordenar que es prenguessin empremtes dactilars per tal d'identificar la població gitana; un comportament que denota feixisme. A Treviño, sense anar més lluny, l'alcalde ha afirmat que ha expulsat tots els gitanos i gitanes de la ciutat i ha afirmat que la veritable solució seria eliminar els nens/es gitanos.
- Des de la Unió Romaní s'han fet accions en tres fronts per plantar cara a aquesta situació:
  - A nivell mediàtic s'ha guanyat la batalla, doncs molt pocs articulistes han escrit articles favorables a les polítiques del govern Sarkozy; la majoria s'han mostrat contraris a les deportacions de França.
  - A nivell polític la batalla també ha estat favorable, doncs el Parlament Europeu va adoptar una resolució esplèndida, si bé aquesta no sigui d'obligat compliment. Nacions Unides també es va posicionar a favor.
  - Lamentablement, a nivell jurídic la batalla no s'ha guanyat. No hi ha prou jurisprudència i fets com aquests no han pogut ser condemnats. Accedir al Tribunal de Luxemburg no és el mateix que anar a fer una reclamació a Estrasburg.
- Cal tenir els ulls ben oberts, doncs sembla que la situació es repeteix. La corda sempre es tensa pel punt més fràgil: el poble gitano és sempre el més vulnerable. No obstant, la soga mai es trenca, queda el fil de la cultura gitana. No l'ha pogut trencar ni la Guardia Civil ni la policia, degut al vincle existent amb la tradició del poble.

Tercera pregunta

Des de la seva experiència en la promoció dels Drets Humans i com a professor de Dret Internacional Públic, a la llum dels Tractats de la Unió Europea i les Directives i recomanacions dels organismes europeus, què s'ha de pensar sobre les darreres expulsions/deportacions dels gitanos d'alguns països Europeus?

Sr. Jaume Saura i Estapà. Professor de Dret Internacional Públic de la Universitat de Barcelona i president de l'Institut de Drets Humans de Catalunya.

- Les expulsions constitueixen la punta de l'iceberg del clima extrem de xenofòbia.
- Als informes del Consell d'Europa sobre les expulsions de França s'afirma que hi ha entre 10 i 12 milions de persones gitanes distribuïdes per Europa.
- No hi cap informe que pugui associar la criminalitat amb el poble gitano.
- Existeix un mite d'estrangeria vers el poble gitano. De fet, la majoria dels i les gitanes no són estrangers, si bé a Itàlia sí que succeeix. El poble gitano pateix una doble discriminació, en part basada en l'imaginari col·lectiu.
- Hi ha 2 ordenaments normatius aplicables:
  - El Tractat de Lisboa (Unió Europea) que defensa la llibertat de circulació i residència de les persones als 27 Estats membres. No obstant hi ha una directiva europea de 2004 que limita a 3 mesos la residència si un ciutadà no demostra que té recursos propis o una ocupació, la qual constitueix el justificant de les deportacions i empara la política de Sarkozy per motius de salut i seguretat. Hi ha, però limitacions, ja que Europa està compromesa amb els Drets humans (judici just) i sempre cal atendre al principi de proporcionalitat: cal demostrar la gravetat del delictes per expulsar algú per motius d'ordre públic.
  - El Consell d'Europa i el Tribunal d'Estrasburg de Drets humans. El protocol 12 prohibeix la discriminació; el protocol 4 les expulsions col·lectives; i el protocol 7 preveu que si un estranger és expulsat d'un país europeu té dret a un judici.
- França i Itàlia vulneren la llei europea i la Convenció dels Drets humans, fet que obre la possibilitat d'actuar a Estrasburg.
- Les expulsions o deportacions busquen publicitat. Són fets greus, com també ho és el missatge de xenofòbia i discriminació que es transmet amb aquestes i l'estigmatització del col·lectiu que es produeix.

Quarta pregunta

Hem tingut oportunitat de llegir a *La Vanguardia* dos reportatges seus sobre els gitanos romanesos, escrits sobre el terreny. Agraïem que ens descrigui, breument, la realitat de les condicions de vida que ha vist, les seves causes i la manera com s'hauria d'afrontar la situació.

Sr. Andy Robinson. Periodista que recentment ha publicat diversos reportatges sobre els gitanos romanesos de Batar.

- A una ciutat de Romania propera a Hongria vaig tenir l'oportunitat de conèixer a un gitano que va haver de negar la seva condició de gitano per arribar a on és.
- La situació a Romania vulnera les condicions bàsiques desenvolupament humà (alimentació, habitatge, seguretat, etc.). És molt difícil educar a la població quan els nens i nenes passen gana.
- L'ambaixada francesa a Bucarest, abans de les expulsions, havia dissenyat un suposat programa d'ajudes (Zootecnia) per ajudar famílies gitanes a muntar granges. El govern francès planteja programes sense haver visitat la població sobre el terreny i alhora promou expulsions, fet que demostra una evident manca de serietat de les polítiques sobre la població gitana.

- Crida molt l'atenció la fe que tenen les comunitats gitanes vers la Unió Europea, com a escut protector. Es confia que la UE no permetrà un altre genocidi. Caldria reflexionar sobre si la UE és aquest escut protector d'una població tan vulnerable.

Torn obert de debat

Sr. Rafel Malla. Associació FACA.

- Com a Badalona el Sr. García Albiol es pot moure en aquest àmbit i la política catalana ho tolera?
- El/la gitano/a espanyol està protegit i veu que els seus estan desprotegits. Com la llei europea no pot fer més? Aquest fet provoca que la població gitana no cregui en lleis.

Sra. Carme Figueras. Consellera del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC).

- Quin és el paper dels mitjans de comunicació a França i Itàlia? Hi ha alguna diferència en relació a altres mitjans europeus? Com els mitjans de comunicació poden tenir un llenguatge inclusiu?
- Quan la immigració irromp en el discurs polític s'evidencia que cal aprendre molt per no caure en els errors d'altres països.

Sr. Pedro Aguilera. Fundació Catalana de l'Esplai.

- Ens estripem les vestidures per la política del Sr. Sarkozy mentre s'han produït casos molt més flagrants com és el cas de la República Txeca.
- Els darrers 50 anys a Espanya la població gitana ha tingut més accés a espais de participació de la societat civil. Cada vegada més població gitana lluita des de l'activisme. El poble gitano té accés a recursos i educació.
- Amb el pas dels anys no ha canviat que la comunitat gitana continua sent el cap de turc.
- A informes europeus hi ha referències al discurs xenòfob que utilitzen determinats polítics a Badalona.

Sr. Jesús Salinas. Asociación de enseñantes con gitanos.

- Des dels professionals de l'educació amb gitanos s'ha viscut una importància brutal de l'educació.
- L'educació és necessària per sortir de la marginalitat i l'exclusió. Acabar amb èxit el pas pel sistema educatiu permet triar de què vol treballar i no haver de fer allò que ningú altre vol fer.
- La normalització i el pas pel sistema educatiu permet conviure amb generacions d'iguals i amb diversitat, respecte, etc.

Sr. Óscar López. Antropòleg.

- El joc polític porta a utilitzar un discurs discriminatori per guanyar vots bé a nivell estatal, bé a nivell local.
- Cal valorar determinades accions des del punt de vista del racisme.
- Serveixen per millorar la situació declaracions com les del Parlament Europeu? Tenen un impacte real?
- A Barcelona se segueixen produint situacions d'infrahabitatge i dificultat d'accés a serveis públics fruit de la inacció de la classe política per abordar el problema del poble gitano.

Representant de SOS Racisme.

- S'ha incrementat la relació entre crisi i l'augment del racisme i la xenofòbia vers el poble gitano, la immigració, etc.
- A Europa hi ha drets reconeguts sobre el paper, però que es neguen a determinats col·lectius. Fins a on es pot arribar garantint la democràcia sobre el paper i alhora negant drets i acceptant abusos flagrants.
- SOS Racisme ha iniciat una campanya i un manifest "Diguem prou!", el qual us emplaça a llegir i a secundar.

Sra. Anna Vicente. Badalona Som Tots i Totes.

- Molesta i dol veure que determinats polítics com el Sr. García Albiol, ara que estem en campanya, passen acompanyats per persones gitanes.
- Cal treballar perquè el racisme acabi, però cal la implicació de les associacions gitanes.

Sr. Pere Garcia. Vice-president associatiu del Consell Municipal del Poble Gitano.

- Cal fer una crida perquè el poble gitano estigui unit i sense fissura, més en moments de crisi econòmica i social, quan la part feble s'endú la pitjor part. Cal fer força per no rebre més atacs i que no s'utilitzi els i les gitanes.

Sr. Roque Alonso. Pedagóg del Departament de Justícia.

- Preocupa especialment la situació dels i les joves gitanes.
- Quant mal fa el món de la droga al jovent gitano? És un tema que resulta molt problemàtic.

Sr. Andy Robinson. Periodista que recentment ha publicat diversos reportatges sobre els gitanos romanesos de Bata.

- Preocupa que a Espanya el joc polític porti a determinats polítics a jugar la carta antigitana; i més a Espanya, un país de referència pels països de l'Europa de l'Est.
- Cada vegada la població –gitana inclosa- està més organitzada políticament des de les ONG.

Sr. Jaume Saura i Estapà. Professor de Dret Internacional Públic de la Universitat de Barcelona i president de l'Institut de Drets Humans de Catalunya.

- Tot i que tant SOS Racisme com ICV han posat una querrela contra el Sr. García Albiol cal tenir present que també existeix el dret a la llibertat d'expressió. El dret és garantista en aquest sentit.
- Les lleis i els mitjans d'aplicació les fan els humans, i són imperfectes.
- Els estàndards de reconeixement de drets a nivell europeu són motiu d'enveja al món. El Tribunal Europeu està obert a tothom. No és complicat però cal conèixer el canal. Cal confiar en la justícia, però alhora cal mobilització política per mantenir els drets.

Sr. Juan de Dios Ramírez Heredia. President de la Unió Romaní.

- El Tribunal Constitucional va eliminar del codi penal l'article que condemnava l'exaltació del genocidi de l'holocaust, va donar primacia a la llibertat d'expressió.
- Cal entendre que el poble gitano està als últims llocs a nivell de progrés i desenvolupament: analfabetisme, atur, infrahabitatge, condicions de vida, etc. Per

millorar cal posar recursos i programes per solucionar aquestes deficiències; alhora que cal guanyar la batalla als mitjans.

- Amb cada notícia negativa que apareix als mitjans de comunicació sobre el poble gitano es destrueix la feina d'anys de treball i augmenta l'estigmatització.
- Cal ser absolutament militant contra el racisme, no es pot tenir cap mena de tolerància amb les persones que defensen el racisme.

Sra. Ana Giménez. Professora de la Universitat Jaume I de Castelló i secretària del Patronat de la Fundació Punjab.

- No es pot caure a la cortina de fum que ha generat el Sr. Sarkozy: el poble gitano té problemes més importants: educació, drets, precarietat, etc. Atacar la precarietat és clau.
- Que una societat permeti la degradació de les condicions de vida del poble gitano és un dèficit de l'Estat del Benestar. Al nostre país no se'ls expulsa però viuen amb unes condicions infrahumanes.
- S'està produint un procés d'involució i retrocés en educació, principalment a l'educació secundària.
- Cal analitzar la imatge social del poble gitano que es transmet des dels mitjans.
- És necessari un nou discurs no tant en mans dels polítics; més una societat que realment sigui democràtica i no abandoni població al marge. Si ens permetem abandonar població sense dignitat podem arribar a viure convulsions socials greus.